864 - İyi Bid’at

Soru

Bid’atın ne olduğunu bilmek istiyorum? Pek çok insanın çeşitli şeylere bid’at dediğini duyuyorum ve bu bende kafa karışıklığı yaratıyor. Oysa Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’in şöyle buyurduğunu bildiren bir hadis yok mudur: “Yeni ve faydalı bir husus sunan herkes sevap kazanır?” Eğer öyleyse, neden bütün bid’atlar kötü şeyler olarak görülüyor?

Cevap özeti

Bid’atın tanımı: Yüce Allah’a yakınlaşmak amacıyla dinde icat edilmiş yöntemlerdir. Anlaşıldığı gibi Kur’an ve Sünnet’ten şer’i bir delile dayanmadığı gibi Nebi s.a.v ve sahabelerin zamanında da olmayan şeylerdir.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Bid’atın Tarifi

Birincisi:

Bid’atın şer’i anlamını bilmek gerekir.

Bid’atın tanımı: Yüce Allah’a yakınlaşmak amacıyla dinde icat edilmiş yöntemlerdir. Anlaşıldığı gibi Kur’an ve Sünnet’ten şer’i bir delile dayanmadığı gibi Nebi s.a.v ve sahabelerin zamanında da olmayan şeylerdir. Bu tanımdan açıkça anlaşıldığı gibi dünyalık icat ve yenilikler şer’i açıdan kötü olan bid’atların kapsamına girmez.

Ancak Ebu Hureyre r.a ile Cerir b. Abdullah r.a hadisleri arasında bir çelişki olduğuna işaret ediyorsanız bu konuyu şu şekilde açıklayabiliriz:

Cerir b. Abdullah r.a'dan rivayet edildiğine göre, Rasulullah s.a.v. şöyle buyurmuştur: "Her kim hayırda bir çığır açar ve bu çığırda kendisine uyulursa kendi sevabı ile birlikte kendisine uyanların sevapları kadar sevap alacaktır, bu arada diğer uyan kimselerin sevaplarından da hiçbir şey eksilmeyecektir.

Kim de kötü bir çığır açar ve bu çığırda kendisine uyulursa kendi günahıyla birlikte kendisine uyanların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeksizin hepsinin günahı kadar günah kazanacaktır." (Tirmizî 2675)

"Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa..." Hadisinin Söylenme Sebebi

Bu hadisin söylenme kıssası ve ne amaçla söylendiğini ifade eden rivayet mevcuttur.

Cerir b. Abdullah şöyle dedi:

Bir gün Nebi s.a.v'in yanındaydık, birtakım bedevi adamlar geldi ve üzerlerinde yünden elbiseler vardı. Onların kötü durumlarını ve fakirliklerini gören Rasulullah s.a.v, onlara sadaka verilmesini teşvik etti. Ancak insanlar biraz yavaş davrandılar. Bu davranış, Nebi s.a.v'i üzdü ve üzüntüsü yüzünden belli oluyordu. Bunun üzerine Ensari olan bir sahabe içinde gümüş para dolusu bir kese getirdi, daha sonra başkası getirdi ve peyderpey sadakalar çoğaldı. Bunu gören Nebi s.a.v'in sevinci yüzünden okunuyordu. Dolayısıyla Nebi s.a.v şöyle dedi: "Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa, o çığırın ecri ile kendisinden sonra o çığırla amel edenlerin ecirlerinden hiçbir şey noksan edilmemek şartıyla sevapları kendine aittir. Ve her kim İslâm'da kötü bir çığır açarsa o çığırın vebali ile kendisinden sonra onunla amel edenlerin vebali hiçbir noksanları olmamak üzere ona aittir." (Muslim 1017)

Kıssayı daha fazla açıklayan bir rivayet daha mevcuttur:

Cerir b. Abdullah r.a şöyle dedi:

Biz gündüzün ortasında Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in yanında bulunuyorduk. Derken

yalın ayak kaplan postu rengindeki gömleklerini veya abalarını başlarına geçirmiş, kılıçlarını çekmiş; ekserisi hatta hepsi Mudar kabilesine mensup çıplak birtakım adamlar Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem'e geldiler. Onların muhtaç hâlini görünce Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in yüzü değişti. İçeri girip çıktıktan sonra Bilâl'e emir buyurdu, Bilâl ezanı okuyarak kamet getirdi. Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem de namazı kıldırdı. Sonra hutbe okudu ve:

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir.” (Nisa 1)

Sonra da Haşr Suresi'nin sonundaki şu ayeti okudu: “Ey iman edenler! Allah’tan hakkıyla korkun ve her nefis yarın için ne hazırladığına baksın.” (Haşr Suresi: 18)

Sonra: “Her bir fert, altınından, gümüşünden, elbisesinden, bir sa’ bile olsa buğdayından, hurmasından sadaka versin; hatta yarım hurma bile olsa sadaka versin.” buyurdu.

Derken Ensâr'dan bir zât hemen hemen elinin içine sığamayacak büyüklükte bir kese getirdi. Sonra ardınca herkes birbiri ardınca bir şeyler getirdi. Netice'de yiyecek ve elbiseden müteşekkil iki yığın gördüm. Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in (mübarek) yüzünün altınla yaldızlanmış gibi parladığını gördüm. Bunun üzerine Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem:

“Kim, İslâm’da iyi bir çığır açarsa, o kimseye bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey eksilmez. Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayırılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey eksilmez...” (Nesâî)

“Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa...” Hadisinin Anlamı

Söz konusu kıssa ve hadisten anlaşıldığı üzere “Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa...” hadisinin

anlamı: “Her kim Nebi s.a.v’in sünnetlerinden bir sünneti ihya eder, o sünnete yöneltir, emreder veya başkaları onu örnek alsın diye o sünnetle amel ederse...”

İyi Bidat Olarak Adlandırılması Doğru mudur?

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında şüpheye yer olmayan bir şekilde Nebi s.a.v’in amacı dinde bid’at icat etmek veya bazı insanların “İyi Bid’at/Bid’a Hasene” olarak tanımladıkları bidat yolunu açmak değildir. Çünkü Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem defalarca bid’attan şöyle sakındırmıştır:

“Sözün en hayırlısı Allah'ın kitabıdır. Metotların en hayırlısı da Muhammed'in metodudur. Hususların en kötüsü, sonradan çıkarılanlarıdır. Her bid'at sapıklıktır, her sapıklık ateştedir.” (Muslim 867)

Her bid’at sapıklık olduğuna göre İslam’da nasıl olur da güzel bid’attan bahsedilebilir? Şüphesiz bu apaçık çelişki olup Nebi s.a.v bundan sakındırmıştır.

Ayrıca Nebi s.a.v buyurmuştur ki dinde bid’at icat eden kişinin ameli geçersiz sayılacak ve onun amelleri kabul edilmeyecektir.

Âişe radıyallahu anha'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurmuştur:
“Her kim bizim şu dinimizde ondan olmayan bir şeyi ihdas ederse o merduttur, makbul değildir.” (Buhari 2697)

Dolayısıyla bid’atla amel etmenin caiz olduğunu söylemek caiz değildir.

Bidat İcat Etmenin Kötülükleri

Dine ondan olmayan bir şeyi katan bid'atçı, bunu yaptığında her biri diğerinden daha kötü olan çeşitli olumsuzluklara yol açar:

-Dini noksanlıkla itham etmek; Allah'ın onu tamamlamadığını, artışta yer olduğunu iddia etmek... Bu durum yüce Allah’ın şu ayetiyle çelişmektedir:

“Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip razı oldum.” (Maide 3)

-Nebi s.a.v zamanından beri din eksik kalmış ve bid’atçı bu dini tamamlamış olgusu ortaya çıkar.

-Bid’atı onaylamak Nebi s.a.v’i şu iki hususla itham etmek anlamına gelir: Nebi s.a.v bu güzel bid’atı bilmiyordu veya bunu bildiği halde gizlemiş/ümmeti aldatmıştır.

- Nebi s.a.v, sahabeler ve selefi salih; bu iyi bid’atın sevabından mahrum kalmış, bid’atçı ise bu sevabı keşfetmiş gibi bir anlam ortaya çıkardı. Oysa kişinin içinden şunu demesi gerekirdi: Şayet bu husus hayırlı olsaydı bizden önce Nebi s.a.v ve sahabesi yaparlardı.

-İyi bid’at kapısını açmak, dinin değiştirilmesine ve heva ve nefis sahiplerine görüş beyan etme olanağı sunar. Çünkü her bid’atçı beden diliyle yaptığım şey iyi bir şeydir der. Bu durumda kimin görüşüne ittiba edilecek?

-Bid’atlarla amel etmek, sünnetleri bırakmaya neden olur. Selef alimleri şöyle demişlerdir: İhya edilen her bir bid’at bir sünnetin ölmesine neden olur. Tersi de doğrudur.

Allah bizi hevanın sapıtmasından ve fitnelerin açığından/gizlisinden korusun.

En iyisini Allah bilir.